

УДК 332.135(477.61)

Бойко О.Е., Рюміна А.В.

ТРАНСРЕГІОНАЛЬНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТІ З ГРАНИЧНИМИ ОБЛАСТЯМИ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ В ГАЛУЗІ ТУРИЗМУ

В статті досліджуються умови розвитку трансрегіонального співробітництва Луганської області з граничними областями Російської Федерації в галузі туризму в рамках створення євро регіону «Донбас».

Ключові слова: трансрегіональне співробітництво, Луганська область, євро регіон «Донбас»

В статье рассматриваются условия развития трансрегионального сотрудничества Луганской области с граничными областями Российской Федерации в области туризма в рамках создания евро региона «Донбасс».

Ключевые слова: трансрегиональное сотрудничество, Луганская область, евро региона «Донбасс».

This article discusses the conditions of trans-regional cooperation of Lugansk region with the boundary regions of the Russian Federation in the tourism industry in the creation of the Euroregion «Donbass».

Key words: trans-regional cooperation, Lugansk region, euroregion «Donbass».

Актуальність дослідження. Трансрегіональне співробітництво є потребою, що обумовлена часом. В його основі лежить спроба створення якісних умов співіснування населення Луганської області з Ростовською, Воронізькою та Білгородською областями по обидва боки границі, ліквідувати ознаки периферійності, наявність екстенсивних функцій границі, забезпечити необхідну свободу людини, закласти основи для створення локального життєвого простору. Такі умови можуть бути досягнуто при співробітництві двох або більшої кількості приграничних територій, що має назву «євро регіон». Така форма траснрегіонального співробітництва набуває обертів на території Луганської області.

Тому дослідження трансрегіонального співробітництва в Луганській області є актуальним та потребує додаткового вивчення щодо його впливу на туристичну сферу.

Аналіз останніх публікацій. Проблемам розвитку співробітництва на рівні регіонів, окремих районів або країни приділяють велику увагу вітчизняні та зарубіжні вчені, такі як Свірідова Н.Д., Третяк В.В., Макогон Ю.В., Ляшенко В.І., Школа І., Бабинська О., Мікула Н.А., Амоша О.,

Василенко В.М., Богомолів О.Т., Кузьміна О.М., Купріянов А.Б., Бендер Б., Портер Н. та ін.. Однак, залишається все ще не достатньо вивченими питання розвитку туристичної галузі при тісній взаємодії з розвитком трансрегіонального співробітництва Луганської області з областями Російської Федерації.

Мета дослідження. Дослідити умови розвитку трансрегіонального співробітництва Луганської області з граничними областями Російської Федерації в галузі туризму в рамках створення єврорегіону «Донбас».

Виклад основного матеріалу. Єврорегіон – це співробітництво двох або декількох приграничних територій сусідніх держав. Він дозволяє створювати спільні підприємства, розвивати приграничну територію, реалізовувати проекти в галузі туризму, екології, спорту та культури. В межах такої зони практично усуваються таможенні бар'єри [4].

Сьогодні в Європі налічується понад 120 єврорегіонів, і процес їх створення триває. «Транскордонне співробітництво відіграє важливу роль в європейській інтеграції». В Україні функціонують єврорегіони, створені на західних, північно-східних і східних рубежах: Карпатський (1993 р.), Буг (1995 р.), Нижній Дунай (1998 р.), Верхній Прут (2000 р.), Дніпро (2003 р.), Слобожанщина (2003 р.). Це 6 областей, 100 районів, 109 міст [8]. На теперішній час Луганська та Ростовська області планують створити єврорегіон «Донбас», який буде ймовірно охоплювати території міст Свердловськ, Красnodон, Краснопартизанського району Луганської області та міст Гуково, Донецьк та Красносулинського району Ростовської області.

В рамках єврорегіону «Донбас» планується розвиток співробітництва в ряді галузей – від промисловості до культури, в тому числі й туристичної галузі за рахунок спрощення процедури перетину кордону, спрощення контролю, особливо санітарного, під час перевезення вантажу, а також спрощення процедури перетину кордону для відвідання об'єктів соціального й культурного призначення [5].

Зараз єврорегіон «Донбас» знаходиться на стадії становлення, в рамках якого відбуватиметься створення інноваційних підходів в організації трансрегіонального співробітництва. Також налагоджуватимуться взаємовідносини вищих навчальних закладів регіонів, проведення ними спільних молодіжних форумів, наукових конференцій, круглих столів, заходів, обміну студентами. Такі заходи обумовлено у програмі трансрегіонального співробітництва Луганської області на 2008-2015 рр., створені у відповідності до постанови Кабінету Міністрів України від 29.04.2002 р. №587 «Деякі питання розвитку трансрегіонального співробітництва та єврорегіонів», від 27.12.2006 р. №1819 «Про підтвердження Державної програми розвитку трансрегіонального співробітництва на 2007-2012 роки» [5].

Сприятливі кліматичні умови, наявність водних ресурсів, культурно-історичних об'єктів, відносно достатній видовий склад флори та фауни характеризують регіон як багатий рекреаційними ресурсами. Аналіз

економічної структури Луганської області та суміжних з нею областей Російської Федерації свідчать про те, що вони є промислово розвинутими, зі спеціалізацією галузей, що доповнюють один одного в транрегіональному та міжнародному розподілу праці.

Аналіз соціального розвитку чотирьох областей (Луганської, Ростовської, Білгородської та Воронізької) за 2007-2010 рр. свідчать про те, що за чисельністю населення, що мешкає на відповідній території, Луганська область займає друге місце (2291,3 тис. чол.) після Ростовської області (4276,4 тис. чол.); за щільністю населення (90 чол/км²) – 1 місце, за питомою вагою міського населення в загальній кількості – 86,4 % - 1 місце. Отже, з чотирьох областей Луганська область є найбільш урбанізованою [2, 3, 9, 10].

За даними статистичної звітності, чисельність населення Луганської області на 2011 р. становить 2291,3 тис. чол., на 2010 р. – 2311,6 тис. чол., а на 2009 р. – 2381,9 тис. чол. Тобто, з роками простежується зменшення чисельності населення. На 1 січня 2009 р. зареєстрованих безробітних було 596 тис. чол., а вільних робочих місць – 91,1 тис. чол.[3]. На початок 2011 року кількість безробітних склала 1 188,0 чол., що на 592 тис. чол. більше, ніж той рік, а вільних робочих місць – 68,2 тис. чол. відповідно. Отже, кількість безробітних у 2011 р. зросла на 51,8 % від 2010 р.

Чисельність Ростовської області становить 4276,4 тис. чол. на 2011 р., 4291,4 тис. чол. на 2010 р. та 4334,4 тис. чол. на 2009 р. Чисельність безробітних становить 22,9 тис.чол. за даними на кінець грудня 2011 р., тобто цей коефіцієнт дорівнює 0,5% [9].

Воронізька область має наступні статистичні дані: чисельність станом на 2011 р. становить 2261,6 тис.чол., на 2010 р. – 2335,8 тис.чол., на 2009 р. – 2378, 8 тис. чол. На кінець 2010 р. чисельність безробітних людей складала 19513 чоловік. На початок 2011 р. чисельність безробітних знизилась на 213 чол. та станом на кінець травня склала 19300 чол., тобто 0,9 % від загальної кількості населення [2].

Чисельність населення Білгородської області у 2011 р. складає 1532,5 тис.чол, у 2010 р. — 1532,7 тис.чол., у 2009 – 1511, 6 тис.чол. Рівень зареєстрованого безробітництва на 01 жовтня 2011 року склав 1,38%, що нижче рівня аналогічної дати минулого року на 0,04 %. Тобто, цей показник сягає 21,1 тис.чол. [10].

Проаналізовані статистичні дані свідчать про те, що на сьогодні в Луганській області найбільший коефіцієнт безробітного населення серед територій, що входять до єврорегіону. За підрахунками фахівців, трансграничне співробітництво допоможе Луганській області в подоланні таких сумних підсумків. Аналізуючи стан розвитку ринку праці в Луганській області слід зауважити, що процеси, що відбуваються на ринку праці, мають багато недоліків. Характерними є такі тенденції:

- збільшення чисельності безробітного населення,
- зниження рівня зареєстрованого безробітництва,

- збільшення чисельності громадян, що працевлаштовані за допомогою державної служби зайнятості;
- ріст на ринку праці попиту на висококваліфікованих працівників з робочими професіями;
- перевага числа жінок та молоді серед робітників;
- наявність дискримінації під час прийняття на роботу жінок, що мають маленьких дітей та молоді [1, с. 28-30].

Одним з пріоритетних напрямків розвитку економіки даних трансграничних територій є туристична сфера. Тому створений єврорегіон «Донбас» є рушійною силою для подолання негативних чинників, що заважають розвитку цієї галузі. Отже, слід детально вивчити та проаналізувати кожен з напрямків, які загалом впливають на становлення та розвиток туристичної галузі на даних територіях, зокрема в Луганській області. Екологічний стан Луганської, Воронізької, Ростовської та Білгородської областей внаслідок антропогенної загрози неможливо вважати задовільним. Висока концентрація промислової, сільськогосподарської, транспортної інфраструктури призводить до забруднення повітря, води, ґрунту, підземних водних джерел. За загальним обсягом антропогенної навантаженості, Луганська область займає четверте місце, а за обсягом викидів шкідливих речовин в атмосферу – третє місце по Україні [5].

Аналізуючи законодавчо-нормативну базу, що регламентує розвиток трансграничного співробітництва Луганської області та Російської Федерації, слід зазначити, що вона надто розрізнена та фрагментарна, та потребує суттєвої доробки.

В галузі охорони здоров'я Луганська, Ростовська, Воронізька та Білгородська області мають спільні проблеми, пов'язані з недостатнім фінансуванням, низькою оплатою праці лікарів, незадовільним медичним обслуговуванням в сільській місцевості. Значною проблемою у галузі охорони здоров'я для Луганщини залишається захворюваність туберкульозом, вірусним гепатитом та СНІДом. Усе це негативно впливає на розвиток туристичного бізнесу в регіонах [5].

Аналіз стану сфери сім'ї, молоді, культури та спорту в граничних областях свідчить про наявність як позитивних, так і негативних тенденцій в їх розвитку. Це, головним чином, пов'язано з недостатнім фінансуванням закладів культури, спорту, житлового будівництва та недостатнім виділенням пільгових кредитів для молодих сімей. В той же час кожна з приграничних областей приймає міри щодо збереження та примноження культурної спадщини, забезпеченню доступу широким верствам населення до набутку світової, національної та регіональної культур.

Слід зауважити, що поряд з розвитком промислового напрямку, на Луганщині стрімкими темпами розвивається туристичний бізнес, який вже завоював окрему нішу в економічних галузях.

З чотирьох приграничних областей транспортна інфраструктура найбільш розвинена в Ростовській області. Крім найбільш вигідного

економіко-географічного положення, вона має усі види транспорту, модернізовану дорожню інфраструктуру.

Але щоб говорити про розвиток туристичної галузі на території Луганської області в рамках єврорегіону «Донбас», слід визначити позитивні та негативні фактори, що впливають на розвиток туризму в рамках проекту.

Можливості розвитку туризму в Луганській області:

- сприятливе економіко-географічне положення областей сприяє перестройці міжнародного транспортного коридору;
- підвищення рівня зайнятості завдяки налагодженню співробітництва, створенню спільних підприємств;
- посилення торгових, економічних, науково-технічних зв'язків в рамках регіонального співробітництва;
- суттєве розширення масштабів зовнішньоекономічної діяльності (за рахунок реалізації програми трансрегіонального співробітництва);
- ріст міжнародної конкуренції для промислових підприємств;
- збільшення привабливості інвестицій в усі області в рамках програми;
- підвищення рівня співробітництва в галузі науки, культури та туризму;
- створення спільної системи охорони приграничного навколишнього природного середовища;
- наявність планів модернізації автошляхів та залізничних шляхів для туристичних цілей.

Проблемними питаннями у розвитку туристичної галузі на граничних територіях залишаються:

- незадовільний стан під'їзних автомобільних шляхів;
- засмітненість територій та обочин доріг;
- зниження трудового потенціалу в результаті масової трудової міграції, що носить неорганізований характер [6, с. 42-49];
- низькі доходи населення, високий рівень бідності мешканців приграничних районів Луганської області, особливо в сільській місцевості;
- низький рівень кооперативних та технологічних зв'язків між підприємствами Луганської області та областями Російської Федерації;
- недостача інвестиційних проектів для розвитку туризму та приграничних областей;
- слабка перестройка туристичної інфраструктури;
- відсутність транспортних транзитних коридорів;
- збиткова техногенна та антропогенна завантаженість на навколишнє середовище приграничних районів, що призводить до забруднення води та повітря;
- недостатній рівень співробітництва на рівні місцевих рад приграничних районів;
- недостатній рівень розвитку готельного господарства;
- недосконала цінова політика [7, с. 53-63];

- недостатній рівень фінансування галузі культури;
- недостатнє фінансування природоохоронних заходів;
- низький рівень інформатизації транспортного процесу.
- Загрози, що можуть завадити сприятливому та швидкому розвитку туристичної галузі в Луганській області в рамках участі в створенні єврорегіону:
 - політичні процеси, що можуть змінити вектор співробітництва між Луганською областю та РФ;
 - відсутність досвіду зовнішньоекономічного співробітництва, в тому числі в рамках Програми трансграничного співробітництва.

Висновки. Таким чином, створення єврорегіону «Донбас» сприятиме розвитку Луганської області в сфері промисловості, послуг та туризму. Також відбудеться впорядочення нормативної та правової бази, що регулює трансрегіональну працю, що призведе до розширення торгово-економічних контактів. Виконання програми надасть можливість розширити ділові та партнерські відносини між туристичними підприємствами Луганської області та областями РФ.

В процесі виконання пунктів плану програми буде можливим визначити перспективні напрямки співробітництва в галузі туризму, налагодити інформаційну базу пошуку ділових партнерів, потенційних інвесторів; укласти договори про обмін інформацією у галузі стандартизації, сертифікації та метрології в туризмі. Слід зазначити, що необхідно також провести конкурс бізнес-планів для створення нових спільних російсько-українських підприємств та створити спільний банк інформації про реалізацію туристичних проектів. В рамках проекту єврорегіону рекомендується здійснити будівництво, реконструкцію, облаштування, технічне оснащення туристичної інфраструктури; модернізувати та реконструювати автошляхи; підвищити рівень співробітництва в галузі освіти, науки та культури, проводити спільні наукові дослідження для вирішення економічних та екологічних проблем в умовах регіональної інтеграції.

Таке трансграничне співробітництво допоможе поглибити зв'язки між областями – учасницями єврорегіону «Донбас» для своєчасного попередження захворювання та сприянню збереження культурної спадщини регіонів.

1. Амоша О. Особливості розвитку прикордонного співробітництва промислового регіону // О. Амоша / Економіст.-2003.-№9. с. 28-30.

2. Воронежская область. Статистика по Воронежской области [электронный ресурс]: Режим доступа: http://protown.ru/russia/obl/stat/stat_235

3. Головне управління статистики в Луганській області [електронний ресурс]: Режим доступу: <http://lg.ukrstat.gov.ua/>

4. Еврорегион [электронный ресурс]:Режим доступа: <http://ru.wikipedia.org/wiki>

5. Еврорегион «Донбасс». Объединяя потенциалы [электронный ресурс]: Режим доступа: <http://euroregion-donbass.ru>

6. *Макогон Ю.В., Ляшенко В.И. Формы и направления межрегионального трансграничного экономического сотрудничества // Ю.В. Макогон, В.И. Ляшенко. - Донецк: Юго-Восток, 2003. – с.42-49.*
7. *Мікула Н.А. Теоретико-методологічні та практичні аспекти функціонування євро регіонів // Н.А. Мікула /Регіональна економіка. - 2004.- №4 .- с.53-63.*
8. *Россия и Украина создадут трансграничный еврорегион [электронный ресурс]: Режим доступа: <http://www.nr2.ru>*
9. *Территориальный орган Федеральной службы государственной статистики по Ростовской области [электронный ресурс]: Режим доступа: <http://rostov.gks.ru>*
10. *Территориальный орган Федеральной службы государственной статистики по Белгородской области [электронный ресурс]: Режим доступа: <http://belg.gks.ru>*